

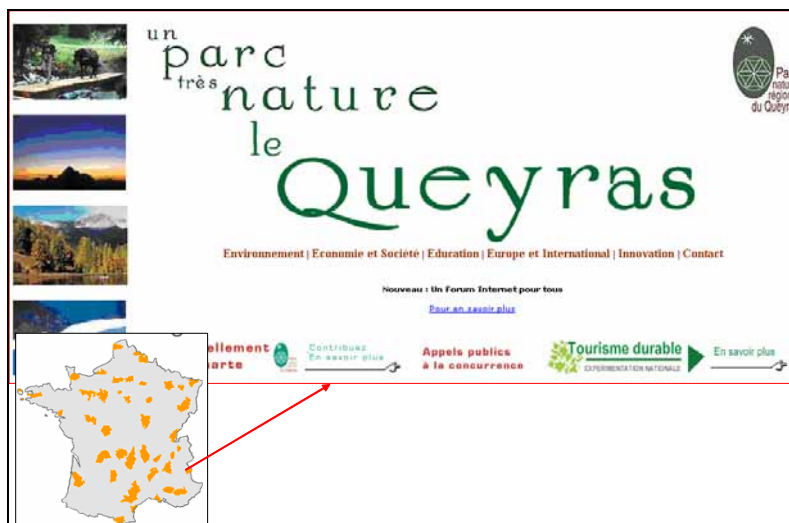

Vestlandsforskning
Boks 163, 6851 Sogndal
Tlf. 57 67 61 50
Internett: www.vestforsk.no

VF-notat 10/06

Regionalparker – en mulig modell for å styrke arbeidet med bruk og vern i og rundt større norske verneområder?

Basert på inntrykk fra en studietur til Queyras regionalpark i Frankrike

Carlo Aall, Tom Dybwad (Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, miljøvernavdelinga)

VF Notat

Notat tittel: Regionalparker – en mulig modell for å styrke arbeidet med bruk og vern i og rundt større norske verneområder? Basert på inntrykk fra en studietur til Queyras regionalpark i Frankrike.	Notat nr. 10/06
	Dato: 1. juni 2006
	Gradering Open
Prosjekttittel: Euromountains net	Tal sider: 20
	Prosjektnr
Forskere: Carlo Aall, Eivind Brendehaug, Jan Erik Weinbach	Prosjektansvarleg Eivind Brendehaug
Oppdragsgiver: Sogn og Fjordane fylkeskommune / Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Emneord: Nasjonalpark, fjellregionpolitikk, regionalpark
Sammendrag: Notatet drøfter regionalpark som en mulig modell for å styrke arbeidet med bruk og vern i og rundt større norske verneområder. Drøftingen er basert på inntrykk fra en studietur til Queyras regionalpark i Frankrike.	
Andre publikasjoner fra prosjektet: Brendehaug, E., Weinbach, J.E., Aall, C. (2006): <i>The role of regional authorities in the development and promotion of mountain quality products. Studies and analysis in Sogn og Fjordane, Norway.</i> VF notat 1/06. Sogndal: Vestlandsforskning.	
ISSN 0804-8835	Pris: 50 NOK

Innhold

Innledning	4
Regionalparkideen i en norsk sammenheng	5
Formålet med regionalparkprosjektet i Aurland.....	5
Innretning og formålet med en nasjonal regionalparkordning	5
Oppgaver til en regionalpark	6
Organisering av en regionalpark.....	7
Nasjonalt innslag for regionalparkideen.....	7
Erfaringer fra studieturen i Queyras	9
Studieturen.....	9
Franske verneområder	9
Den franske regionalparkordningen	9
Lover og regler	10
Organisering av regionalparkarbeidet.....	10
Økonomi	10
Oppgaver	10
Nasjonal kontekst	11
Noen modeller fra andre land	11
Noen erfaringer.....	11
Erfaringer som man kan dra nytte av ved en eventuell oppretting av regionalparker i Norge.....	13
Vedlegg: Presentasjon av regionalparkidéen på et møte i arbeidsgruppa ”Handlingsplan for bærekraftig forvaltning, skjøtsel og bruk av verneområder”	14

Innledning

Undertegnede har deltatt på en studietur til Queyras regionalpark i Frankrike. Studieturen inngår i en langsiktig strategi fra aktører i Aurland for å få etablert en såkalt *regional natur- og kulturpark* i Aurland. Arbeidet med et norsk regionalparkprosjekt har sitt utspring i et mangeårig arbeid i Aurland med å utvikle et nytt konsept for næringsutvikling i den type samfunn som Aurland representerer, der man prøver å kombinere vern og utvikling og der man prøver å profesjonalisere arbeidet med småskala landbruksbasert næringsutvikling rettet inn særlig mot reiselivet. Lokal forankring kombinert med en tett dialog med regionale og nasjonale myndigheter har vært en viktig strategi lokalt. Lokalt har man også hatt et aktivt forhold til det å knytte til seg eksterne kunnskapsmiljøer.

I dette notatet drøfter vi først regionalparkideen i en norsk kontekst. Så omtaler vi noen erfaringer fra studieturen.

Notatet er skrevet i forbindelse med prosjektet Euromountains.net. Som del av EU sitt arbeid med å utvikle en ny type regionalpolitikk med benevnelsen fjellregionpolitikk har Vestlandsforskning deltatt i et felles Europeisk forskingsprosjekt. Målsettingen med prosjektet er å identifisere gode innovasjonsverktøy for fjellregioner for å videreutvikle eksisterende og nye innovasjonsstrategier. Prosjektet er gjennomført i regi av organisasjonen Euromontana (<http://www.euromontana.org/>); eit nettverk av Europeiske fjellregioner.

Notatet er utgitt av Vestlandsforskning, men Tom Dybwad ved miljøvernavdelinga, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, har bidratt med kommentarer og innspill til rapporten. Tom Dybwad deltok på studieturen.

Hvis regionalparkmodellen skal overføres og tas i bruk i Norge er det et stort behov for kunnskap. Vestlandsforskning arbeider derfor i nært samarbeid med aktørene i Aurland for å styrke kunnskapsproduksjonen omkring regionalparkmodellen spesielt og næringsutvikling knyttet til verneområder mer generelt. For løpende informasjon om arbeidet med regionalpark i Aurland se <http://www.regionalpark.no/>.

Regionalparkideen i en norsk sammenheng

Formålet med regionalparkprosjektet i Aurland

Det overordnede målet som synes å ligge til grunn for *regionalparkprosjektet* i Aurland er å legge grunnlaget for å få etablert regionalparker som en nasjonal ordning; der man altså bruker Aurland som et testområde og som et virkemiddel for å gi et slikt forslag en økt tyngde og gjennomslagskraft overfor nasjonale myndigheter.

Men det å etablere et slikt prosjekt er igjen et virkemiddel for å fremme flere bakenforliggende mål – her omtalt i en antatt prioritert rekkefølge. Ett mål – som er meget tydelig uttalt – er (naturlig nok) å bidra til å styrke den lokale *næringsutviklingen* som i korthet består i å bidra til å skape nye næringer i landbruket og styrke reiselivsnæringen av dårligere økonomi i landbruksnæringen og oppretting av verneområder og status som verdensarvområde.

Et annet og like tydelig mål gjelder det å styrke arbeidet med *landskapspleie*. Dette målet synes å ha to innretninger: dels en ”tradisjonell” landbrukspolitisk innretning som i korthet går ut på å opprettholde omfanget av utmarksbeite; dels en mer ”moderne” innretning som går ut på å ta vare på verdifullt kulturlandskap, eventuelt ved å ”restaurere” det dels ut fra ideelle ”museumsfaglige” hensyn; dels ut fra hensyn til lokalsamfunnet; og dels ut fra hensynet til reiselivsnæringen.

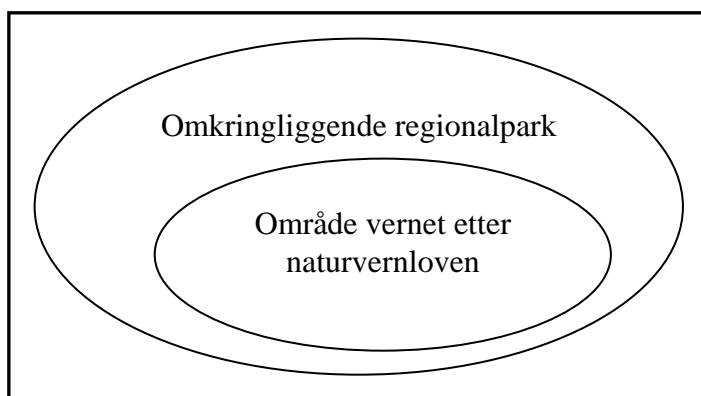
Et mulig *tredje* bakenforliggende mål synes å være å få større lokal styring med forvaltningen av ressursene. Her er det imidlertid viktig å være klar over at ”lokal” kan bety to ting: Det kan bety *kommune*, og da er fronten mellom kommunale og statlige myndigheter; og det kan bety *lokalsamfunn*, og da er fronten mellom lokalsamfunn og kommune.

Et mulig *fjerde* mål er å styrke vernearbeidet lokalt. Dette målet fremmes særlig av aktører som er engasjert innenfor økologisk landbruk. Det er uklart om disse aktørene også ønsker å legge et annet innhold i vernebegrepet enn det ”tradisjonelle” innholdet slik det blir fremmet av nasjonale vernemyndigheter og miljøbevegelsen, eller om man bare ønsker å bidra til å gjennomføre et ”tradisjonelt” vern.

Innretning og formålet med en nasjonal regionalparkordning

Det synes å være en bred enighet blant initiativtakerne til *regionalparkprosjektet* om hva som bør være formålet med en *regionalparkordning*.

For det første er det en bred samstemmighet om *innretningen* for en regionalparkordning: den bør være en ordning etablert eksklusivt for næringssvake områder som også er omfattet av vern.

Figur 1 Forholdet

Her har de lokale og nasjonale aktørene som er involvert i arbeidet med regionalparkprosjektet i Aurland tilsynelatende en fellesinteresse. De lokale interessene ønsker å kunne utnytte positivt det faktum at de har blitt ”utsatt” for vern, noe også nasjonale aktører er opptatt av så lenge det ikke går utover verneverdiene, mens de nasjonale aktørene (i første omgang vernemyndighetene) også ønsker å utvikle et verktøy for å løse ”bufferproblematikken” – altså hvordan styrke forvaltningen av arealene som omgir verneområdene.

Videre når det gjelder *formålet* med å etablere en regionalpark er det stor enighet om følgende to mål:

1. Styrke småskala næringsutvikling.
2. Styrke miljøarbeidet.

Målsetting (1) kommer klarest til uttrykk, men det er også klare ambisjoner rettet inn mot målsetting (2) – men her er det konkrete innholdet noe mer uklart. Det framstår som noe uklart om man bare ønsker å forsterke det eksisterende vernearbeidet eller om man (også) ønsker å endre innholdet i vernearbeidet.

Oppgaver til en regionalpark

Det er foreløpig uklart hvilke oppgaver og hvilket ansvar en regionalpark kan ha. Grovt sett kan vi skille mellom følgende generelle oppgaver som kan være aktuelle:

1. Forvaltning
2. Tjenesteproduksjon
3. Utviklingsarbeid
 - a. bedriftsrettet
 - b. samfunnsrettet
4. Nettverksbygging
5. Kompetanseutvikling

De franske regionalparkene arbeider hovedsakelig med (1), (4) og noe på (5). En naturlig inngang til en avklaring av oppgaver og ansvarsfordeling i en norsk sammenheng er å vurdere status i dag; altså å vurdere hvordan og i hvilken grad løses oppgavene i dag av eksisterende offentlige organ når det gjelder naturvern og næringsutvikling. Så får man vurdere om og eventuelt

hvordan dagens offentlige organer kan gjøre en ”bedre jobb”. Det som da blir ”igjen” kan da i prinsippet legges til en regionalpark. Men – som nevnt – denne diskusjonen har man så langt ikke begynt på.

Organisering av en regionalpark

Det foreligger få klare oppfatninger av hvordan en regionalpark eventuelt skal organiseres. Men ett syn er likevel felles: En regionalparkordning må forankres *nasjonalt* – fortrinnsvis i *plan- og bygningsloven*; for eksempel gjennom en kommune(del)plan, for en eller flere kommuner. Videre er det også enighet om at det (antakelig) trengs en eller annen form for lovendring; enten i form av en egen lov, et tillegg til en eksisterende lov eller som en forskrift til et eksisterende lovverk – for eksempel plan- og bygningsloven.

Poenget her er at det må utformes en form for regelverk som gjelder betingelser for å få tildelt status som regionalpark og hvordan en slik tildeling skal skje. Et alternativ her er å se til det franske systemet med et charter og en tiårig godkjenning. Videre må en eventuell merkeordning for produkter og tjenester forankres nasjonalt. Et slikt merke kan være et kvalitetsmerke og/eller et opphavsmerke.

Ut over dette må klargjøring av oppgaver for parken bestemme valg av organisasjonsmodell. Her kan naturlig nok mange modeller være aktuelle: Det kan være en integrert del av kommuneorganisasjonen; det kan være som et interkommunalt samarbeidsorgan; eller det kan være helt uavhengig av kommuneorganisasjonen; evt. andre modeller.

Nasjonalt innslag for regionalparkideen

Regionalparkidéen framstår som interessant og relevant i en norsk sammenheng, gitt de presiseringene av en mulig samlet modell som er omtalt over. Men skal dette bli en realitet må en regionalparkordning selges inn politisk, og da tror jeg det er tre knagger en slik ordning – eller idé – kan selges inn mot:

- Distriktpolitikk
- Nasjonalparkpolitikk
- Fjellregionpolitikk

Det er viktig å ta med seg historien med norsk distriktpolitikk, og det faktum at viktige strukturer i distriktpolitikken og den retoriske innpakningen har endret seg sterkt og blitt nedbygd de siste årene. Regionalparkideen kan i denne sammenhengen fungere som en revitalisering av deler av den ”klassiske” distriktpolitikken.

Oppretting av nasjonalparker har først og fremst som mål å ta vare på natur, og dette gir føringer som til en viss grad legger begrensninger på muligheter til å koble bruk og vern. Regionalparkordningen kan slik sett være et interessant tiltak for å løse både forvaltningoppgaver knyttet til buffersoneproblemet og et tiltak for å kombinere bruk og vern.

EU arbeider med å utvikle et nytt grep på regionalpolitikken. Dette nye grepet går under betegnelsen fjellregionpolitikk, og vil ventelig også ha relevans for norske forhold. I alle fall er det flere ganger bebudet at vi skal få en fjellmelding. En forløper til dette er den såkalte fjellmeldingen (i

revidert nasjonalbudsjett 2003). Regionalparker kan være et viktig element i utformingen av en norsk fjellregionpolitikk, og innføringen av en regionalparkordning kan eventuelt være et viktig utfall av en fremtidig fjellmelding.

Gitt at regionalparker også skal ha en rolle i forhold til utviklingsoppgaver, må regionalparkordninger komme i inngrep med etablerte systemer for regionalpolitikk. Dette betyr i tilfelle midler over Kommunal- og regionaldepartementet som i dag disponeres av fylkeskommunen; midler over Næringsdepartementet som i dag disponeres av Innovasjon Norge og midler over Landbruksdepartementet som i dag disponeres av fylkesmannen og kommunene – i noen grad også midler over Miljøverndepartementet som disponeres av fylkesmannen.

Erfaringer fra studieturen i Queyras

Studieturen

Målet for turen var Queyras regionalpark nær grensen til Italia og ble opprettet i 1977. Parken ligger høyt – i gjennomsnitt 1600 moh – og dekker 650 km². Parken inkluderer 11 kommuner med totalt 2300 innbyggere. 80 prosent av arealet er kommunal eiendom (fjellområder), mens resten er privat eid (dyrka mark og landsbyene). Området omfattes av 30 stølsområder med 40 000 beitedyr, hvorav 80-90 prosent av beitedyrene er ”importerte” – altså de kommer fra jordbruksområder så langt unna som Provence. Turisme er den viktigste inntektskilden og omfatter ca 230 000 turister hvert år; hvorav ca 60 prosent kommer om sommeren. For 50 år siden levde 70 prosent av landbruk; i dag er andelen 10 prosent. Området har historisk sett vært vanskelig tilgjengelig pga høye fjell.

Vi besøkte en lang rekke bedrifter, parkadministrasjonen og vi deltok på en guidet tur med en av guidene som arbeider for parken. De bedriftene vi besøkte var et treskjærerverksted (kooperativ) med 9 årsverk; et ysteri (kooperativ) med 9 årsverk; en ”likørmaker” med 3 årsverk; en ”honningproduktmaker” med 3 årsverk – i tillegg til at vi smakte på lokale råvarer og besøkte ulike restauranter.

Franske verneområder

Det er opprettet 14 nasjonalparker i Frankrike. Disse styres nasjonalt, og har egne verneregler, og er stort sett i kategori II etter IUCN sine vernekategorier, dvs. relativt strengt vern uten store inngrep, på linje med nasjonalparkene i Norge. Det er videre 348 naturreservat (kategori I, som i Norge) over 100 ha, og 10 biosfære reservat. I Alpene er om lag 23 prosent av arealet underlagt en eller annen form for vern om en regner med regionale naturparker. Nasjonalparkforvaltningen har langt flere årsverk enn i Norge. I Les Ecrin nasjonalpark arbeider for eksempel om lag 100 personer med forvaltning av området.

Den franske regionalparkordningen

Regionalparker er en nasjonal ordning som har eksistert i ca 30 år. Det er etablert ca 60 regionalparker. For at et område skal kunne kalle seg en regionalpark må de søke om godkjenning fra nasjonale myndigheter. Det betyr at de:

1. Må gjennomføre en lokal utredning som dokumenterer et mulig utviklingspotensial når det gjelder både naturvern og næringsutvikling.
2. Involverte kommunestyre må slutte seg til (og kan til en viss grad tilpasse lokalt) et regionalpark charter.
3. Det må lages en 10 års handlingsplan med mål og forslag til tiltak.

Det lokale initiativet er sentralt. Videre viser det seg i praksis at det er næringsutviklingsselementet som betyr mest.

Nasjonale myndigheter tildeler et område status som regionalpark for 10 år. Så må myndighetene lokalt gjøre en evaluering av handlingsplanen som ligger til grunn for godkjenningen fra nasjonale myndigheter. Evalueringen danner grunnlag for en eventuell fornyet (tiårig) status som regionalpark. Det er eksempler på regionalparker som *ikke* har fått fornyet sin status, fordi man ikke har klart å nå de målene som ble satt i handlingsplanen eller fulgt retningslinjene godt nok, dvs. intensjonene lagt ned i charteret. Queyras var nå i starten av fornying av charteret (Charteret løper ut 1. mars 2007, og må være fornya innen da).

I Frankrike var betegnelsen Regional naturpark (Le Parc naturel regional du Queyras). På spørsmål fra oss mente franskmenn at det å knytte også ”kultur” til navnet ville være mer dekkende for de faktiske forhold.

Lover og regler

Det er ingen spesielle lover og regler med forbud som følger oppretting av en fransk regionalpark. Charteret legger retningslinjer for hvordan annet lovverk skal håndteres og hvilke handlingsmål som tilligger 10-årsperioden som charteret gjelder. En regional naturpark er således ikke et naturvernområde.

Organisering av regionalparkarbeidet

Arbeidet med regionalparken styres av et *regionalparkråd* som består av folkevalgte representanter for myndigheter (region, fylke, kommune). Videre er det en *faggruppe* satt sammen av ulike fagfolk som skal gi faglige råd om forvaltning av parken. Og som et tredje styringselement er det et årlig *allmøte* der alle kan delta og si sin mening om parken.

Det er en egen *parkadministrasjon* som består av to elementer: en form for ”sentraladministrasjon” og en parkforvaltning. Den siste kan bestå av fast ansatte, innleide eller frivillige.

I Queyras er det 11 kommune, hvorav 3 bare delvis er med i regionalparken. Styret har 2 representanter fra hver kommune, 2 fra staten og 4 fra departement(fylket). I administrasjonen som styret baserer sine avgjørelser på, arbeider det ca. 20 personer. Det holdes også allmøter åpne for alle som bor i kommunen.

Økonomi

Parken finansieres gjennom en form for deltakeravgift, der kommunene betaler en fast årlig sum; langsiktige utviklingskontrakter med fylket og regionen; og prosjektmidler fra ulike nivåer – men der hovedpoenget synes å være å løse ut EU-midler (leader, interreg og lignende). Den parken vi besøkte hadde et årlig budsjett på 2,5 mill Euro, av dette kom om lag 50 prosent fra statlige myndigheter til drift av regionalparken..

Oppgaver

Budsjettet i den parken vi besøkte fordeler seg 50/50 mellom parkadministrasjon og ulike konkrete tiltak, prosjekter og investeringer. Parkadministrasjonen består i å informere om parken samt ulike former for tilrettelegging og skjøtsel.

Parken disponerer et merke/logo. Logoen er unik for hver regionalpark innenfor en felles ramme for alle regionalparker. Dette markedsføres som et kvalitetsmerke, men fremsto like mye å være et rent opphavsmerke. Minimumskravene fremstår som lite krevende; de dreier seg om at produktet i hovedsak skal basere seg på lokale råvarer og at produsenten skal være lokalisert innenfor grensene av parken.

Nasjonal kontekst

Det er viktig å være klar over den nasjonale konteksten, der franske kommuner er – også i en norsk sammenheng – svært små; egentlig mer å sammenligne med norske grender. Videre har franske kommuner (derfor) langt færre oppgaver. Ordføreren er direkte valgt, men er i realiteten en representant for statlige myndigheter. I en slik kontekst framstår ordningen med regionalparker som en forsterking og utbygging av et relativt svakt kommunal institusjon.

Samtidig er regionalparken konsensusorientert, i den forstand at den ikke har egne virkemidler til å avklare konflikter (for eksempel knyttet til næringsutvikling) – men rent formelt bare kan fungere som rådgivende organ i forhold til kommunale og andre myndigheter. Samtidig er det naturlig å tenke seg at regionalparkrådet reelt kan fungere som konfliktløsende ved at representanter for relevante myndigheter og lokale aktører diskuterer konfliktfylte saker.

Noen modeller fra andre land

Vi fikk presentert noen modeller på regionalparker fra to andre land: Italia og Østerrike. I begge landene er regionalparkene opprettet med medhold i regional lovgivning uten noen form for statlig forankring. I Italia er organisering og innholdet i slike parker svært forskjellig; der de varierer fra strenge verneområder omkring fauna, flora og habitat, til områder nesten uten vernerestriksjoner. I Østerrike er det en betingelse at regionalparker er bygget ”rundt” et eksisterende verneområde vernet i medhold av statlig naturvernlovgivning. Formålet er rekreasjon, landskapsvern og stillhet. Ingen av de to landene hadde den formen for standardisering og nasjonalt samarbeid som tilfellet er i Frankrike, men i Østerrike var grunnlaget regionale lover etter nasjonale retningslinjer, oppretta på lokalt initiativ. I Sveits var man i ferd med å etablere et system for regionalparker, uten at vi fikk klarhet i hvordan den modellen vil bli.

Noen erfaringer

En mulig effekt av opprettelsen av parken – som framsto som meget imponerende – var når ordføreren (og lederen for regionalparkadministrasjonen) viste til at befolkningsutviklingen i den landsbyen der parkadministrasjonen var lokalisert. Etter krigen var befolkningen ca 8000. Denne falt til ca 1000 rundt 1960 men har siden da steget til 2400. Vi fikk imidlertid ingen sannsynliggjøring av hva som var den faktiske årsaken til denne utviklingen, ut over mer henvisninger til at utviklingen for denne typen regioner generelt sett har vært svært negativ de siste tiårene.

En generell erfaring var at selv om hovedfokuset i parkarbeidet er på næringsutvikling – og mindre fokus på naturvern – var det noe uklart om – eventuelt hvordan – parken involverer seg i *næringsutvikling* ut over å gi råd, støtte prosjekter økonomisk og promotere parken, og dermed (indirekte) skaffe potensielle kunder til de lokale produsentene. Mange av bedriftene sa at de ikke hadde noen direkte nytte av parken, men at status som regionalpark skaffet dem flere kunder og større tilskudd enn tilfellet ville vært uten en slik status.

En annen generell erfaring er at man lett valgt for ambisiøse mål og at man hadde for svake virkemidler for å nå målene.

En av produsentene klaget over at det var for lett å få merket, og at det også var lite oppfølging fra parkmyndighetene. Han hadde fått en tillatelse for 15 år siden, og hadde siden da ikke hørt noe fra parkadministrasjonen.

Det virket som om parken gjør en god jobb når det gjelder å tilrettelegge for *friluftsliv*. Reiselivet fremsto også som mindre intensivt og mer ”mykt” og lokalt tilpasset enn andre steder i Alpene; men om dette på noen måte skyldes ”parken” fikk vi ikke klarhet i.

Det virket videre som om parkorganisasjonen hadde gjennomgått en form for profesjonalisering som hadde medført at omfanget av prosjektaktivitet hadde økt, men samtidig at avstanden til lokalsamfunnet også hadde økt. Det var færre folk med lokal tilhørighet ansatt nå (fikk vi høre fra representanter for det lokale næringslivet) og mindre grad av kontakt mellom parkadministrasjonen og lokale aktører.

Det ble lagt stor vekt på biblioteket som hadde lokaler i parkadministrasjonen i Arvieux (en av kommunene); biblioteket var faktisk det først vi ble vist under besøket i administrasjonen. Av Arvieux sine 380 innbyggere hadde 300 lånekort (avgift 40 euro/år), men bibliotekjenesten var altså ikke gratis og offentlig.

Erfaringer som man kan dra nytte av ved en eventuell oppretting av regionalparker i Norge

I debatten om regionalparker i norsk sammenheng har det vært fremmet forslag om å bruke benevnelsen (regionale) natur- og kulturparker (RNKP). "Regional" har først og fremst betydning som gjenkjenning i en internasjonal sammenheng, men kan også være en viktig distinksjon i forhold til *nasjonalparker* i den norske debatten. Tilknytningen til kultur kan være relevant for å signalisere at området omfatter andre kvaliteter enn "natur".

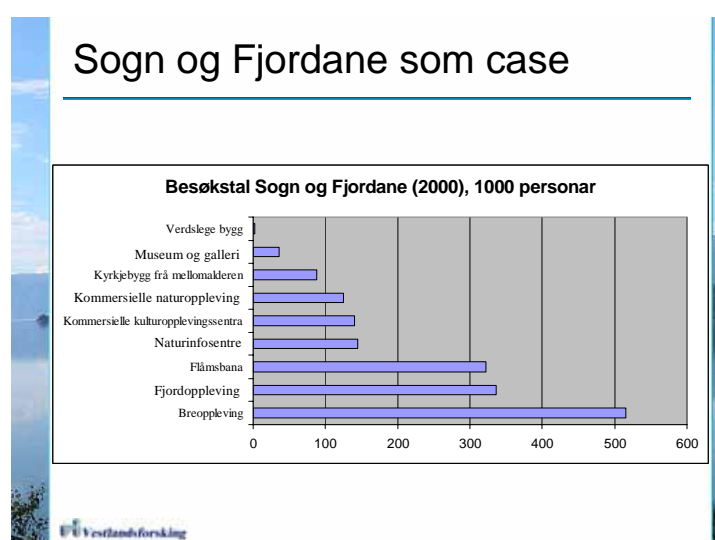
Oppretting av RNKP bør gjøres etter plan- og bygningslova, gjennom et charter med basis i kommune(del)plan. Oppretting skjer dermed i henhold til gjeldende lovverk (PBL, viltlov, lov om motorferdsel i utmark og vassdrag osv), og kommunen er forvaltningsmyndighet. Charteret med handlingsplan for hver RNKP bør godkjennes av fylkeskommune og Miljøverndepartementet for 10 år om gangen. Fornying skjer ved gjennomgang av gjennomføring av gjennomført charter, og ved at det lages et nytt charter for kommende 10-årsperiode.

Forutsetningen for å kunne bli RNKP er at det er et større verneområde i kommunen som dekker for eksempel minst 10 prosent av kommunens areal.

Godkjenning av fylkeskommune og Miljøverndepartementet må følges opp med årlig tildeling av midler over statsbudsjettet for gjennomføring av handlingsplanen som følger charteret. En bør ta sikte på å en dekningsgrad på ca. 50 prosent.

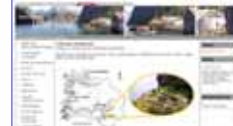
En regionalpark som ligger i én kommune bør administreres av kommunen. Regionalparker som strekker seg over flere kommune bør styres av et interkommunalt råd.

Vedlegg: Presentasjon av regionalparkidéen på et møte i arbeidsgruppa "Handlingsplan for bærekraftig forvaltning, skjøtsel og bruk av verneområder"

Hva jeg vil snakke om:

- 2003: Resultater fra en kartlegging av det næringsmessige potensialet for reiseliv i randsonen til Jostedalsbreen og Jotunheimen vest nasjonalparker
 - Del av underlagsmaterialet til "Fjellteksten"
- 2004: Devaluering av Naturbruksprosjektet i Sogn og Fjordane
 - Masteroppgave ved Universitetet i Edinburgh
- 2005: Inntrykk fra en studietur til en av de franske regionalparkene og tanker om en overføring av regionalparkmodellen til norske forhold
 - Arrangert av bl.a. Aurland kommune
- Noen avsluttende tanker omkring arbeidsgruppa sitt arbeid

FU Vestlandsforskning

Turisme rundt Jostedalen og Jotunheimen vest nasjonalparker

Kartlagt 1: **Omsetningstall** fra 1995 og 2001 fra bedrifter som rapporterer til Brønnøysundregisteret

- Datagrunnlag: 17 % av antallet / 53 % av omsetningen fra alle reiselivsbedrifter i fylket
- Mest AS og overnattingsbedrifter

Kartlagt 2: **Holdninger** til forholdet mellom bruk og vern

- Datagrunnlag: 27 bedrifter (overnatting, guiding, markedsføring, infosentre, transportselskap, destinasjonsselskap o.a.)
- Bedrifter som iflg nøkkelinformanter ved FM og reiselivsnæringen har klare oppfatninger om reiseliv og verneområder

Bedrifter lokalisert langs veinettet som omkranser verneområdene

FU Vestlandsforskning

Reiselivsomsetning

Bransjer	Bedrifter i randsona av verneområdene	Øvrige deler av fylket
• Hotell og pensjonat	135 mill kr	190 mill kr
• Hytteutleie og utleie av feriehus	1 mill kr	40 mill kr
I alt	136 mill kr	230 mill kr
Endring 1995-2001	+95%	+13%
Antall bedrifter	21	40

Motsvarer ca 800 kr / hektar verna område (10 x tilsvarende tall fra NINA som gjelder innen verneområdene)

FU Vestlandsforskning

Næringens synspunkt på bruk og vern

- Fravær av aktiv landbruksdrift større trussel for reiselivet enn områdevern
 - Noen ønsket store verneområder ut fra reiselivshensyn (gjennomfartsveier og bebyggelse som del av vernet)
 - Men mange ønsket større fleksibilitet fra myndighetene mhp mindre tiltak i/rundt verneområdene
 - Og mange etterlyste større kapasitet hos vernemyndighetene til å involvere seg i lokale utviklingsprosesser
- Samsvar med Merkevarebygging av Norge som ferieland mhp hva turistene etterspør (ren natur, ro, "lavteknologi" utforskning av natur)
 - Men det er utenlandsturister som er opptatt av at vern = kvalitet
- Varierende grad av refleksjon omkring vern som potensiell reiselivsressurs kombinert med lite kunnskap om verneområdene
 - Avhengig av alderen på verneområdet (Jotunheimen NP fra 1980 versus Jostedalbreen NP fra 1991)
- Flere ser et stort reiselivspotensial i verneområdene
 - Todeling mellom de som tenker volum (og lav pris) og de som tenker kvalitet (og høy pris)
 - Uenighet i reiselivet mhp synet på motorferdsel i utmark / luft

FU Vestlandsforskning

Naturbruksprosjektet

nrk Sogn og Fjordane

Held fast på heli-løyve til Kaldakari

Luffertatstiltaket held fast på vedtaket som å gje landingsløyve på fjelltoppen Kaldakari på Veitastrand i Luster.

Sogn Avis

Breforlaget gjer gull av blåisen

JOSTEDAL: Jostedalens Breforlaget AS opplever gjeldende interesse for blåis. I fjor tente dei på halv million kroner på å selje utslippskøler.

Masteroppgave ved Univ. i Edinburgh

- Sammenlignet to dalfører som arbeider ulikt med reiselivsutvikling og vern
- Dokumentgransking og intervju av nøkkelinformanter i forvaltningen (4) og lokale utviklingsaktører (12)

Hva påvirker reiselivsutviklingen lokalt?

- Grad av restriktive holdninger fra vernemyndighetene
- Omfang og kvalitet av infrastruktur (veitilkomst, overnattingskapasitet osv)
- Forekomst av lokale "ildsjeler"

MEN lokale holdninger vel så viktige:

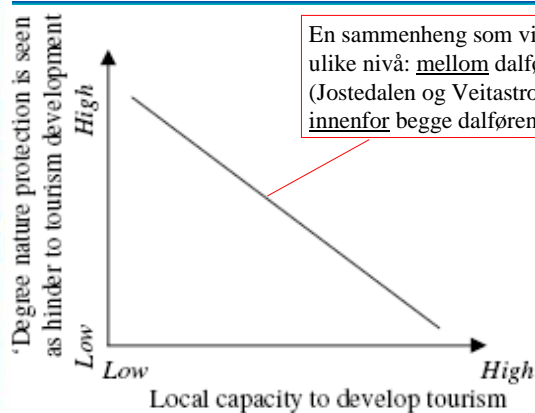
- Grad av entrepenørånd
- Holdninger til bruk og vern

Som igjen er styrt av lokal kultur

- Arbeiderklassekultur i Jostedalen
- Bedehusmiljø og landbrukskultur i Veitastrand

FU Vestlandsforskning

Hvorfor så mye støy om bruk og vern?

FU Vestlandsforskning

Hva mener aktørene om NBP?

- Større grad av konfliktfokusering
 - "Gått rundt grøten, burde vore meir viljuge til å ta opp faktiske konflikter og drøfta desse"
- Større grad av integrering
 - "For mykje på-siden-aktivitet i høve til løpande og viktige prosessar (t.d. kommuneplan, fylkesplan, næringsfond)"
- Større grad av langsiktighet
 - "Kva skjer når prosjektperioden er over?"
- Større grad av forpliktende dialog med statlige myndigheter
 - "Følgje opp avdekka behov, t.d. om meir ressursar til forvaltning"

FU Vestlandsforskning

De franske regionalparkene

The image shows a poster for 'un parc très nature le Queyras'. The poster features a central title in green and black text, with a small logo in the top right corner. Below the title, there is a list of themes: 'Environnement | Economie et Societe | Education | Europe et International | Innovation | Contact'. At the bottom, there are several logos and text elements, including 'Nouveau | Un Forum Internet pour tous', 'Pour en savoir plus', 'Appel à candidature', 'Appels publics à la concurrence', 'Tourisme durable', and 'En savoir plus'. A map of France is shown in the bottom left corner, with a red arrow pointing to the Queyras region in the south.

Den franske ordningen

- 30 år, 44 parker
- Områder må søke om godkjenning fra nasjonale myndigheter:
 - Må lage en utredning om utviklingspotensialet for naturvern og næringsutvikling
 - Kommunene må slutte seg til (og kan i noen grad tilpasse) et standard regionalparkcharter
 - Må lage en 10 års handlingsplan
- Hva ordningen medfører:
 - Rett til å bruke et merke på området og tildele produsentmerke til lokale produsenter
 - Organisering: Regionalparkråd, fagutvalg, lokalt allmannamøte, parkadministrasjon
 - Finansiering: avgift per innbygger fra kommunene, regionale utviklingskontrakter med tilgang til ørmerkede regionale og statlige midler, bedre inngang til EU-tilskudd
- Oppfølging sentralt:
 - Evaluering av handlingsplanen ved fornying av status etter 10 år (er eksempler på områder som har mistet status!)
- Erfaringer:
 - Vitalisering av kommunene, men parkadministrasjonen kan bli "stat i staten" (OBS franske kommuner er mye svakere enn norske)
 - Oppblomstring av småskala næringsutvikling
 - Økt tilstrømming av turister
 - Mer fokus på "utvikling" enn "vern"

FU Vestlandsforskning

”Look to France”?

- Bør knyttes til større vernede områder
 - ”Østerriks modell” – ikke et krav i Frankrike
- Kan forene to uløste oppgaver:
 - Krav fra distriktene om statlige ”vernefond”
 - Ønske fra statlige vernemyndigheter om å styrke randsonearbeidet
- Politisk gevinst:
 - Dra utviklingsfokus ut av de vernede områdene → konfliktdepende
 - Øke lokal legitimitet for vern
 - Bidrag til å utvikle et spesifikt innhold i en fremtidig fjellregionpolitikk
- Lett å innføre (?):
 - Forskrift til plan- og bygningsloven (charter, beskrivelse av merkeordning)
 - Mer ”potente” kommuner i Norge enn i Frankrike
 - Omfordeling av eksisterende tilskuddsmidler (KRD, LD, IN, FK)
 - Aurland, Valdres (og Hordaland?) klare for å prøve ut modellen
- Problemer:
 - Administrativ motstand mot å gi fra seg styringsretten over tilskuddsmidler?

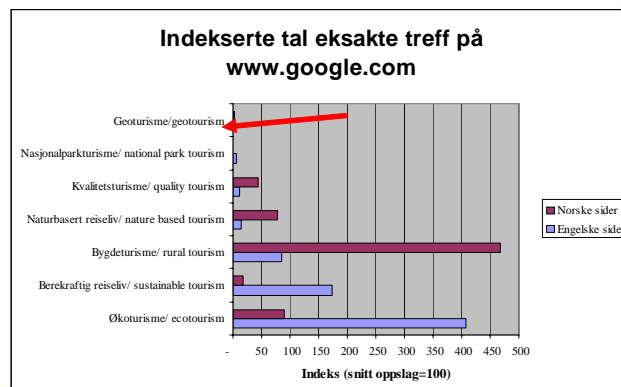
FU Vestlandsforskning

Noen tanker omkring utvalgets tema

- Store forventninger til utvikling innen reiselivsnæringen
 - 1 million nye reisende skal lokkes til Norge ved hjelp av ”slagordet” geoturisme
 - Et problem at vi ikke har en strategisk offentlig aktør som arbeider med reiselivsutvikling (Innovasjon Norge er ikke en slik aktør!)
- Viktig med nye virkemidler og tiltak både innen og rundt verneområdene
 - Ensidig fokus innen verneområdene kan i noen tilfeller øke konfliktnivået i områder der reiselivet er i stor utvikling
- Viktig å fortsette utviklingen med mer vekt på medvirkning i verneprosessen og forvaltningen av verneområdene
 - Verdensarvbeidat har vært en svært positiv erfaring i så måte!
- Men, ikke nok med bare ”myke” tiltak
 - Også behov for ”harde” tiltak → økonomiske ressurser!
- Vern og bruk av nature lever i et skjebnefellesskap
 - Den stadige nedbyggingen av landbruket skaper frustrasjoner som ofte gir seg utslag i forhold til områdevern → sikrer vi økonomien i det småskala landbruket styrker vi indirekte også vernet

FU Vestlandsforskning

Men, er verneområder viktig i reiselivet?

FU Vestlandsforskning